

Szakács István Péter

AZ ASSZONY

Esős, kora tavaszi délután volt. A vízcseppek kusza csíkokat rajzoltak az ablaküvegre. Akár az évek az arcomra, mosolyodott el az asszony halványan. Tekintete elmosódott tükörképéről a Sóllyomkő felé rebent. A kopár domboldalt nézte. A szürkére koszolódott hófoltokat. A bokrok szálkás vonulatát a ködbe hajló gerincen. Sóhajtott. Lehellete homályos foltot hagyott az üveglapon. A lelkem, gondolta. Újból elmosolyodott. Gyerekkorában hallotta ezt a nagyanyjától, aki esténként, lefekvés után, csodás történeteket mesélt neki. A lélek a test csontkalitkájából ki-kiszökik a szabadba, így mondta a hajlott hátú, törekeny öregasszony. Páraként homálylik a fényes felületeken, ha pedig kedve tartja, messze illan. Az álom a lélek kóborlása a nagyvilágban. Későre járt. A ház körül sötétan kavargott az éjszaka. A csillagok bágyadtan hunyorogtak az égen. Riadtan feküdt az ágyban. Elképzelte, amint a lelke – apró, fénylő fátyol – össze-vissza szálldos a sötétség örvényében, házak érdes falához ütközik, szúrós faágak közt vergődik tehetetlen.

Azon az éjjelen nem merte lehunyni a szemét. Attól félt, ha elalszik, a lelke örökre eltéved a végtelen éjszakában. Évekig kísértették nagyanyja szavai, rémálmai voltak, rettegett a sötétben. Aztán megfeledkezett róluk. Mostanában azonban egyre gyakrabban jutottak eszébe. Már nem rémisztette a lehetőség. Néha, mint most is, mosolygott rajta. Így, ha innen messzire jutok, gondolta. Vajon az unokáim megrémülnek-e, ha elmondanám nekik, amit a lélekről mesélt a nagyanyám? Nem, ez kizárt dolog. Kitty és Marco már egy másik világban él, ahol a szavak elvesztették varázserejüket. Ahol játékká, illúzióvá vált minden. Elfordult az ablaktól, visszament a nyitott ruhásszekrényhez. Több napja készült már, hogy rendet rakjon benne. Régi, viseltes ruháit műanyag zsákokba tette. A kukázó cigánylányok talán egyiknek-másiknak még hasznát vehetik. A polcokon és vállfákon alig maradt pár viszonylag új ruhadarab. A fényképalbum a szekrény mélyén lapult. Amint a naftalinszagú félhomályban megpillantotta, legyőzhetetlen kényszert érzett, hogy kézbe vegye. Fehér műbőrborítója krémszínűvé fakult, az aranycirádák nagy része lekopott róla, de a fotókon mint ha nem fogott volna az idő, élénk színekben fénylettek a megsárgult

lapokon. Mintha tört döftek volna beléje, váratlanul a bordái közé nyilalt. Iszonyatos erő szorította össze a mellkasát. Pár pillanatig tartott az egész, ideje sem volt megijedni. Leült a földre, hátát a szekrény oldalának támasztotta, végigsimított az album puha borítóján.

Ez a tied – mondta Kázmér az esküvőjük napján. – Ebbe ragasztod majd bele a közös életünket megörökítő képeket. Ez, tudod, kimonodottan női dolog. Az asszony feladata a család összetartása, ha kell, ragasztóval is – nevetett rá incselkedően.

– Kázmér – suttogta önkéntelenül a délután sivár csendjébe. Egy darabig várákozott, aztán az első oldalra lapozott, a *Schmidt Fotográfia* műtermében készült, nagyméretű, esküvői képhez.

Az idős, kopaszodó fényképész már hosszú percek óta igazgatta őket. Hol a testtartásukkal, hol az arckifejezésükkel volt elégedetlen, hol mindkettővel.

– Próbáljanak egyszerre rám és egymásra is figyelni – sürgölődött körülöttük bosszúsan. – Úgy állnak itt, mintha próbábábuk volnának. Lazítsák el már magukat, mosolyogjanak, gondoljanak valami szépre. Elvégre ez az esküvőjük napja...

– A menyasszonyi csokor elhervad, mire végez velünk – szakította félbe Kázmér az öregember zsörtölődését.

Férje feszültsége őrá is áterjedt. Erősebben kapaszkodott a karjába.

A kép, ha sokára is, végül mégiscsak elkészült. Schmidt úr büszkén mutatta.

– Megérte a szenvedést. Száz év múlva is látni fogják, milyen fess párt alkottak maguk ketten – kacintott rájuk cinkosan, miközben nagyobbik fia leoltotta körülöttük a fényszórókat. A díszletekkel zsúfolt műterem homályba merült.

Este, lefekvés után, az asszony arra a régi éjszakára gondolt. Olyan valóságértelmennek tűnt, mintha csak álmodta volna az egészet. Miközben Kázmér a menyasszonyi ruhájával ügyetlenkedett, érezte, mint sarjadnak fűzője alatt a verejtékcseppek. Még szűz volt. Eddig egyetlen egyszer sem engedte, hogy a férfi levetkőztesse. Most azonban magának kellett megtennie ezt, mert Kázmér sehogy sem boldogult a gombok és kapcsok rafinált rendszerével. A borgőzös, zavaros tekintetű férfit eltaszította magától. Gyorsan, határozottan mozgott, mintha egész életében ezt gyakorolta volna. A hosszú, jeges csillogású ruhakölteményt a szék karfájára terítette, s az ágy túlsó szélére húzódva figyelte, amint a férfi kapkodva vetkőzik, hogy végre beteljesíthesse a vágyát rajta.

Kimerülten ébredt, mintha egész éjjel le sem hunyta volna a szemét. Már nem esett. A párás égbolton higanyosan fénylett a napkorong. Kósza árnyakként madarak kerengtek némán a magasban. Szokása szerint hosszasan időzött a fürdőszobában. Aztán bevetette az ágyat, megfőzte a kávé, tett-vett a konyhában. Ez a nap is úgy indult, mint a többi, valami mégis nyugtalanította. A fényképek, gondolta. Leült a kifakult, barna bársonyfotelbe, kinyitotta a nappali üvegasztalkáján hagyott albumot. Istenem, milyen hamar teherbe estem! Ott állt a tömbháznegyed parkjában. Megdagadt lábát a cipő szorította. Két kezét valóságértlenül nagyra gömbölyödött hasára téve, bágyadtan bámult a fényképezőgép lencséjébe. Föltápáskodott a fotelból, s a falhoz támasztott fekete, műanyag zsákok elé térdelt. A gondosan összehajtogatott ruhákat kiszedte belőlük, de azt a könnyű, virágmintás kismamaruhát, amelyik a kedvence volt, nem találta közöttük. Pedig ott kellett lennie valahol, mégsem álmodhatta. Tisztán emlékezett, két évvel Gergő után Evelinnel is ezt viselte a legszívesebben. Keresgélés közben lánykori farmerszoknyája akadt a kezébe. A vastag, durva tapintású szövet éppen csak annyira volt kopott, amennyire egy eredeti farmernek lennie kellett. Miklós bácsi, az anyja testvére hozta Amerikából, amikor a disszidálása után először látogathatott haza. Akkor ő már tizenkettedikes volt. Ebben járt bulizni a Che Guevara Ifjúsági Ház diszkójába. Ott jött össze Kázmérral. A magas, szőke fiú a Református Kollégium diákja volt. Végzős, akárcsak ő. Azon a májusi estén, mintha a semmiből, egyszerre csak ott termett előtte a színes fények pásztázta cigarettafüstben.

– Táncolsz? – hajolt meg könnyedén. – Légy kegyes egy diszkóba tévedt trubadúrhoz.

Tetszett neki a fiú lazasága. Értelemről csillogó tekintete. Meg hát jóképű is volt, de erről mintha nem tudott volna. Vagy csak leplezte. Képtelen volt eligazodni rajta. Az együtt töltött hosszú évek során sem tudta igazán kiismerni.

Csüggedten gyűrte vissza a kiszedett ruhákat. A zsákokat a játszótér melletti szeméttárolóhoz vitte. Könnyűek voltak, mégis elfáradt közben. Visszafelé jövet újból a bordái közé nyilallt. Ezúttal többször, gyors egymásutánban. A szorítás is tovább tartott a mellkasában. Azt hitte, összeroppan. A korlátba kapaszkodva vánszorgott föl a lépcsőn. Az előszoba tükréből elnyűtt, mészfehér arc meredt rá. Alig ismert magára.

Este nem kapcsolta be a számítógépet. Nem akarta, hogy így lás-
sák. Tétlenül ült az ütött-kopott ergonomikus székbén, a fekete képer-
nyő előtt, s a sötétben a falióra ketyegését hallgatta.

Másnap reggel elment a körorvoshoz. Szép tavaszi idő volt. Az ég
szemkápírázatúan fénylett. Friss szél fújdogált a hegyek felől. A Csere-
patak tajtékozva áramlott keskeny medrében.

A fiatal orvos alaposan megvizsgálta, majd laborvizsgálatra küldte.
Az eredményekkel a belgyógyászatra kellett mennie. Műszereket ag-
gattak rá, érthetetlen szavakat váltottak körülötte.

– A szívével van baj – mondta ki végül az ítéletet a csodadoktor hí-
rében álló, szakállas szívgyógyász. – Több infarktuson is átesett. Minél
előbb meg kell műteni. Bármelyik pillanatban leállhat a szíve.

– Nem – rezzent össze, s az a kislánykori rettegés újból elhatalma-
sodott rajta. – Nem hagyom, hogy felvágjanak!

– Egy ilyen beavatkozáshoz manapság már nem kell felnyitni
a mellkast – próbálta megnyugtadni az orvos.

– Akkor sem – makacsolta meg magát. – Írjon fel inkább valami
gyógyszert. Azzal majd elleszek...

– Ideig-óráig – mondta az orvos. – Ha újból rosszul lesz, azonnal
hívni kell a mentőt. Van, aki otthon magára vigyázzon? – fürkészte az
arcát gondterhelten.

– Van, doktor úr – vágta rá gyorsan. – A családom.

Hazafelé menet megállt a városi park mellett. Itt-ott már rügyeztek
a fák. A kanyargós sétányokon gyerekek játszottak önfeledten. Gergő
és Evelin, gondolta.

Otthon újból kinyitotta az albumot. Igen, ott voltak a parkban.
Gergő a kis, kétkerekű biciklijén sebesen pedálozott feléje. Épp csak
annyi ideje maradt, hogy lefotózza, mielőtt elterült a lábánál. Evelin
rózsaszín ruhácskájában, hajas babáját magához szorítva, komoly arccal
állt egy virágzó bodzabokor előtt. Továbblapozott. Gergő és Evelin a
karácsonyfa alatt, ajándécsomagokat bontogatva. Szülinapok, gyertyás
tortákkal. Gergő konfirmálása, Evelin első áldozása. Iskolai szereplé-
sek. A *Schmidt Fotográfia* műhelyében készült kicsengetési képek. Iste-
nem, milyen gyorsan felnőttek, párosodott be a tekintete. Az egyetemi
diplomaátadó ünnepélyek. Virágcsokrok, megilletődött arcok, magasba
hajigált diákkalapok. Továbblapozott. Kázmér és ő a 30. házassági év-
fordulójukon. A férjén látszik, hogy többet ivott a kelleténél. Ő meg alig
fér pár évvel azelőtt varrt kosztümében. Aztán egy csoportos, tengerpar-
ti kirándulás útikalauzokba kívánckozó fotói. Kázmér és ő elkésztően

öregek a fiatal párok társaságában. A családi képek mellé néhány munkahelyi is került. Kázmér a gyár tervezőműhelyében, ő a varroda külföldre dolgozó részlegén. Az album utolsó fényképe a nyugdíjas búcsúztatásán készült. Kezében hatalmas virágcsokrot szorongatva, félszegen mosolygott.

Sóhajtott. Az album fölött elnézett a semmibe. Gergőből informatikus, Evelinből nyelvtanár lett. Mindketten külföldre mentek dolgozni. A fiuk Torontóban, a lányuk Melbourne-ben él. Kint alapítottak családot. A menyé holland, a veje olasz. Azóta csak egyszer voltak itthon, még az unokák születése előtt. Gergőék Kittyjét, Evelinék Marcóját digitális fotókról és Skype-ról ismeri. Igaz ugyan, hogy hívták, az utazását is fizették volna, ő azonban fél repülőre ülni. Nekik meg nincs idejük hazalátogatni.

Az albumra nézett. Megtette, amire Kázmér az esküvőjük napján kérte. Kiválogatta, rendszerezte, a fehér, makulátlan lapokra ragasztotta a róluk készült fényképeket, mégis kudarcot vallott. A gyerekek után egy napon a férje is elment. Nem tudta, hova, mi lett vele, él-e még egyáltalán. Az is igaz, hogy Kázmér gyakran mondogatta, főleg, ha ivott, hogy egyszer itt hagyja ezt a kuplerájt, de nem vette komolyan a szavait. Aztán mégiscsak beváltotta a fenyegetését. Váratlanul, minden észszerű magyarázat nélkül tűnt el az életéből. Valahogy úgy, ahogy annak idején a részesévé vált. Az eltűnése után még hosszú időn át beszélgetett vele képzeletben. Néha még vitatkozott és veszekedett is vele, de aztán ennek is vége szakadt. Be kellett látnia, hogy magára maradt.

A szekrény mélyéből előkerült családi fényképalbummal azonban mintha minden megváltozott volna. Kázmér és a gyerekek újra együtt lehetnek vele. Más ez, mint a skypeolás, a telefonálás, a minden valóságos alapot nélkülöző képzelődés. Azok a köztük levő áthidalhatatlan távolságot jelentették, az album viszont a szétválaszthatatlan együttléte. Már nem számított, hogy a halál ott lapul a mellkasában, s bármelyik pillanatban összeroppanthatja a szívét. Az album új értelmet adott fogyó életének. Pontosabban visszaadta annak elvesztett értelmét. Nap mint nap föllapozta, órák hosszat merengett a képek fölött. Emlékei fölfrissültek, élettel telítődtek. Újból skypeolni kezdett gyerekeivel, unokáival, de egy szóval sem említette nekik a betegségét. Minek nyugtalanította volna őket, amikor úgysem tehettek volna ellene semmit? Közben pedig pontosan szedte a gyógyszereket, hogy minél tovább tarthasson ez a kegyelmi állapot.

Amikor visszament ellenőrzésre, a szívgyógyász a fejét csóválva külföldi gyógyszereket írt fel, amelyek, mint mondta, jóval hatékonyabbak, de sokkal drágábbak is, egy kisnyugdíjasnak nem telik rájuk a pénzéből.

– Nem számít, hogy mennyibe kerülnek – vágott az orvos szavába.
– A családom gondoskodik rólam.

Sikerült jó áron eladnia a nagyanyjától rámaradt Singer varrógépet, s az esküvőjükre kapott Herendi-étkészletet is. Az így nyert összeg egy részéből gyógyszert vásárolt, a többit betette a bankba.

Május eleje volt. A Súlyomkő felől virágillatú szél fújdogált. Dél-előttönként az asszony a tömbház mögötti padon üldögélt, ölében az albummal. Gyerekek találtak rá. Ott feküdt a pad mellett, mintha csak aludt volna. Az album kéznyújtásnyira hevert tőle, a gyepen. A szél tétován forgatta az üres, megsárgult lapokat. Valahol fent a magasban madarak kerengtek némán.

Helikon, 2019/13.